

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Evy Adamcové a soudců Mgr. Hynka Zoubka a JUDr. Kateřiny Kodetové ve věci žalobců: **a) Eva Š., b) Jiří Š.**, oba bytem v xxx, oba zastoupení JUDr. Přemyslem Hochmanem, advokátem se sídlem v Praze 1, Na Florenci 1, proti žalovanému: **DŘEVOJIPA spol. s r.o.**, se sídlem ve Voticích, Habartova 802, okres Benešov, IČ: 25604791, zastoupenému JUDr. Luděkem Lisse, Ph.D. LL.M., advokátem se sídlem v Praze 7, Dukelských hrdinů 40, **o zrušení rozhodčího nálezů**, k odvolání žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 3.8. 2010, č.j. 20 C 93/2009 -67,

t a k t o :

Rozsudek soudu I. stupně **se potvrzuje.**

Žalovaný je povinen zaplatit žalobcům náhradu nákladů odvolacího řízení v částce 14.760,- Kč, a to ve lhůtě tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta JUDr. Přemysla Hochmana.

O d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozsudkem soud I. stupně rozhodl, že se zrušuje rozhodčí nález rozhodce Dr. et Bc. Josefa K. ze dne 2.10.2008, sp.zn. Rc 98/2008-04 (výrok pod bodem I.) a uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobcům náhradu nákladů řízení ve výši 16.840,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku k rukám advokáta JUDr. Přemysla Hochmana (výrok pod bodem II.).

Takto rozhodl o žalobě, kterou se žalobci domáhali zrušení uvedeného rozhodčího nálezů s odůvodněním, že rozhodčí doložka obsažená ve smlouvě o dílo na zhotovení stavby ze dne 6.9.2007 odkazuje na neexistující subjekt označený jako „Rozhodčí soud České republiky“ a žalobkyně a) smlouvu nepodepsala; žalobci dále tvrdili, že jim byla v rozhodčím řízení odepřena možnost věc projednat. Po provedeném dokazování listinnými důkazy

(zejména rozhodčím spisem a uvedenou smlouvou) posoudil soud I. stupně prokázaný skutkový stav po právní stránce nejprve podle § 32 odst. 1, § 33 zák. o rozhodčím řízení a dospěl k závěru, že žaloba byla podána včas a žalobci uplatnili námitku neplatnosti rozhodčí doložky již v rozhodčím řízení. Poté dovodil, že hlavní závazkový vztah (smlouva o dílo) má ve smyslu § 52 obč. zák. povahu spotřebitelské smlouvy a posuzoval soulad rozhodčí doložky s § 55 a § 56 obč. zák., když tato ustanovení vyložil ve světle směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5.4.1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice“). Rozhodčí doložku posoudil jako podmínku, která ve smyslu uvedené směrnice nebyla sjednána individuálně a která způsobuje značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran k újmě spotřebitele, a to s ohledem na sjednaný mechanismus výběru rozhodce, skutečnost, že věc měla být v rozhodčím řízení rozhodována podle zásad spravedlnosti, nikoliv podle hmotného práva, dále skutečnost, že se účastníci vzdali práva na ústní projednání věci a odůvodnění rozhodnutí, jakož i s ohledem na vlastní průběh rozhodčího řízení. Uzavřel, že rozhodčí doložka je pro rozpor se zákonem absolutně neplatná podle § 39 obč. zák. a rozhodčí nález v souladu s § 31 písm. b) zák. o rozhodčím řízení zrušil. O nákladech řízení pak rozhodl podle úspěchu ve věci za použití § 142 odst. 1 o.s.ř.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný včasné a přípustné odvolání, v němž namítl, že jde o tzv. *překvapivé rozhodnutí*, neboť v řízení nebyla platnost rozhodčí doložky z hlediska spotřebitelských smluv řešena a nebylo mu dáno poučení podle § 118a odst. 2 o.s.ř. Obsáhle argumentoval, že sjednání rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách není obecně zakázáno, rozebral úpravu § 55 a § 56 obč. zák. představující implementaci směrnice a zabýval se otázkou přímého účinku směrnice ve světle judikatury Evropského soudního dvora. Vytýkal soudu I. stupně, že projednával tvrzení, které v řízení nebylo vzneseno (že rozhodčí doložka nebyla sjednána individuálně), a i kdyby takové tvrzení bylo vzneseno, musel by být vyzván ke splnění důkazní povinnosti podle § 118a odst. 3 o.s.ř. k tvrzení, že rozhodčí doložka byla sjednána individuálně. Vymezil se proti rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28.5.2009, sp.zn. 12 Cmo 496/2008, podle kterého nelze v rozhodčí doložce platně sjednat, že rozhodce bude vybrán ze seznamu rozhodců vedeného soukromou společností provozující rozhodčí řízení (*arbitrážního centra*) a odkázal na odlišná rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. Nesouhlasil též s názorem, že žalobcům byla v rozhodčím řízení odňata možnost věc projednat.

Žalobci se k podanému odvolání vyjádřili tak, že rozsudek soudu I. stupně považují za správný a navrhli jeho potvrzení. Vyvraceli jednotlivé odvolací námitky a odkázali přitom na řešení problému platnosti rozhodčích doložek v právní literatuře a na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28.5.2009, sp.zn. 12 Cmo 496/2008.

Odvolací soud přezkoumal podle § 212 a § 212a o.s.ř. napadený rozsudek i řízení, které předcházelo jeho vydání a podané odvolání neshledal důvodným.

Soud I. stupně si pro své rozhodnutí opatřil správná a postačující skutková zjištění, která odpovídajícím způsobem zhodnotil, a zcela správné je i jeho posouzení věci po právní stránce. Odůvodnění napadeného rozsudku se po formální stránce důsledně přidrhuje § 157 odst. 2 o.s.ř., je velmi pečlivé a přesvědčivé, proto se s ním odvolací soud plně ztotožnil a zásadně na něj pro stručnost odkazuje.

K jednotlivým odvolacím námitkám proto pouze dodává následující. Předně nemá důvod odchýlit se od závěrů vyslovených v již uvedeném rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28.5.2009, sp.zn. 12 Cmo 496/2008, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí

a stanovisek pod č. 45/2010. Odvolacímu soudu je známo, že soudní praxe není v otázce hodnocení platnosti rozhodčích doložek odkazujících na tzv. *arbitrážní centra* (tedy neobsahujících přímé určení rozhodce *ad hoc*, nebo konkrétní způsob jeho určení, nebo neodkazujících na stálý rozhodčí soud zřízený podle zákona), sjednocena. I po publikaci uvedeného rozhodnutí rozhodují soudy všech stupňů včetně Nejvyššího soudu České republiky nejednotně, neboť mají na uvedený právní problém různý náhled. Odvolací soud však nemínil přispívat k tomuto nežádoucímu stavu rozkolísané judikatury, když právě publikace konkrétního rozhodnutí v tzv. *zelené sbírce* má působit vahou přesvědčivosti ke sjednocení soudní praxe. Navíc se k závěrům publikovaného rozhodnutí hlásí a považuje je za věcně správné. Z ustanovení § 2 odst. 1, § 4 a § 13 zák. o rozhodčím řízení vyplývá, že se účastníci v rozhodčí smlouvě musí dohodnout buď na ad hoc rozhodci (rozhodcích), což mohou být pouze fyzické osoby, nebo na stálém rozhodčím soudu, který je zřízen na základě zákona. Takový (a pouze takový) stálý rozhodčí soud může vydávat svá vlastní pravidla (statuty a řády), která mohou určit jak jmenování a počet rozhodců (rozhodci mohou být vybíráni ze seznamu), tak i způsob vedení řízení a též náklady rozhodčího řízení. Pravidla (statuty a řády) musí být publikována v Obchodním věstníku a je rozhodováno podle uvedených pravidel stálého rozhodčího soudu, platných v době zahájení rozhodčího řízení.

V daném případě byl rozhodčí nálezn vydaný rozhodcem určeným ze seznamu rozhodců vedeném Rozhodčím soudem České republiky, k.s., což je právnická osoba odlišná od stálého rozhodčího soudu zřízeného na základě zákona, a po řízení provedeném podle jednacího řádu této společnosti. Vést seznam rozhodců však zákon umožňuje pouze stálému rozhodčímu soudu, nikoliv soukromé společnosti, která ani není oprávněna si vydávat své statuty a řády, jež by upravovaly způsob vedení rozhodčího řízení a stanovovaly závazným způsobem - pokud si strany nedohodnou jinak - pravidla o nákladech řízení a odměňování rozhodců. Jak je zřejmé z obsahu článku 8.3. smlouvy o dílo, ve kterém je rozhodčí doložka sjednána, uvedená společnost má nepochybně možnost si kdykoliv změnit jí stanovená pravidla (Jednací řád, Poplatkový řád a další pravidla rozhodců) i seznam rozhodců. Tyto možnosti ale zákon o rozhodčím řízení v § 13 opět svěřuje pouze stálým rozhodčím soudům, nikoliv ad hoc rozhodci, nebo dokonce obchodní společnosti.

Sjednaná rozhodčí doložka je proto absolutně neplatná podle § 39 obč. zák. pro obcházení zákona. Již tento závěr postačuje pro vyhovění žalobě a zkoumání dalších okolností (zda rozhodčí doložka zavazuje i žalobkyni a/, která smlouvu nepodepsala; zda je rozhodčí nálezn neplatný též pro rozpor s § 31 písm. e/ zák. o rozhodčím řízení, neboť žalobcům nebyla poskytnuta možnost věc před rozhodci projednat) se z hlediska *procesní ekonomie* jeví jako nadbytečné. Pokud se však soud I. stupně zabýval neplatností rozhodčí doložky též z hlediska spotřebitelských smluv a dospěl k závěru, že rozhodčí doložka je absolutně neplatná i z tohoto důvodu, nelze jeho postup označit za chybný.

V prvé řadě odvolací soud nesdílí námitku žalovaného, že se v případě napadeného rozsudku jedná o tzv. *překvapivé rozhodnutí*. Předmětem řízení je zrušení rozhodčího nálezu a jako otázku předběžnou soud posuzuje, zda byla rozhodčí doložka sjednána platně. Platnost ujednání musí posoudit ze všech hledisek, která jsou pro rozhodnutí ve věci důležitá a která vyplynou z dokazování nebo v řízení vyjdou najevo jinak. V tomto ohledu soud I. stupně nijak nevybočil z mezí projednávané věci a neměl rovněž povinnost poskytovat žalovanému poučovací povinnost podle § 118a odst. 2 o.s.ř. Toto poučení totiž soud stranám sděluje pouze v případě, když má zato, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak, a kvůli odlišnému právnímu názoru soudu je třeba, aby účastníci doplnili vylíčení rozhodných skutečností. Ani

jedna z těchto podmínek není splněna, když neplatnost rozhodčí doložky žalobci napadali po celou dobu řízení a pro posouzení souladu sjednané doložky s kogentními ustanoveními o spotřebitelských smlouvách nebylo potřeba žalobní ani obranná tvrzení doplňovat.

Žalovaný dále nesprávně soudu I. stupně vytýká nedostatek skutkových zjištění pro závěr, že rozhodčí doložka nebyla sjednána individuálně. Při jednání dne 3.8.2010 totiž žalobci k dotazu soudu doplnili tvrzení, že „smlouvu o dílo vyhotovila druhá smluvní strana a žalobci předložila k podpisu“. Uvedené tvrzení zcela postačuje k nastolení *vyvratitelné domněnky* ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice, že podmínka (rozhodčí doložka) nebyla sjednána individuálně. Záleží na procesní aktivitě žalovaného, zda předloží *důkaz opaku* a pokusí se domněnku vyvrátit. Soud I. stupně v tomto směru žádnou poučovací povinnost podle § 118a odst. 3 o.s.ř. nemá, ta by nastoupila až v případě, kdy by žalovaný na svou obranu tvrdil konkrétní skutečnosti o tom, že rozhodčí doložka *byla* sjednána individuálně a k prokázání svého sporného tvrzení neoznačil důkazní návrhy. Pokud zůstal žalovaný v tomto ohledu nečinný a ničeho netvrdil, ač jistě mohl na doplňující tvrzení žalobců u jednání zareagovat, nejedná se o případ neunesení důkazního břemene, ale o případ, kdy soud rozhodoval o skutkovém stavu zjištěném podle nevyvrácené *vyvratitelné domněnky*.

Konečně pak odvolací soud plně souhlasí i se závěrem soudu I. stupně, že rozhodčí doložka v daném případě způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran k újmě spotřebitelů (žalobců). Porovnáním se zárukami spravedlivého procesu je zřejmé, že se rozhodčí doložkou žalobci vzdali nejen práva na projednání věci před nezávislým a nestranným soudem, ale též ústního projednání věci a odůvodnění nálezu (nález vskutku věcně odůvodněn nebyl). Rozhodce navíc mohl spor rozhodnout nikoliv podle platného hmotného práva, ale podle zásad spravedlnosti (§ 25 odst. 3 zák. o rozhodčím řízení), navíc byly využity formální instituty vedení řízení (kvalifikovaná výzva podle § 114b o.s.ř. vedoucí za určitých okolností k fikci uznání nároku), a to za přísnějších podmínek než v soudním řízení (zkrácení minimální třicetidenní lhůty k vyjádření). Spotřebitel tedy nemá možnost předestřít své argumenty u ústního jednání, nemůže se vyjádřit k prováděným důkazům, jeho procesní práva jsou omezena na naprosté minimum v porovnání se soudním řízením (absence opravných prostředků) a není nikterak chráněn ani před případným svévolným rozhodnutím (rozhodce nebyl vybrán *ad hoc*, nález výslovně nemusí být v souladu s hmotným právem a z odůvodnění se spotřebitel nosné důvody rozhodnutí nedozví). Rozhodčí doložka navíc odkazuje na Rozhodčí soud České republiky (bez dodatku upřesňujícího právní formu), což je název vytvářející u průměrného spotřebitele mylnou představu, že se jedná o oficiální státní, či veřejnou instituci, nikoliv o soukromou společnost. Z uvedeného je zřejmé, že takto sjednaná rozhodčí doložka je velmi vzdálená obecným představám o spravedlnosti a že tímto způsobem nelze v rozhodčím řízení o sporech vzniklých ze spotřebitelských smluv rozhodovat, neboť tvrzené výhody (rychlost, dostupnost, pružnost, neformálnost apod.) rozhodčího řízení nemohou převážet nad skutečností, že spotřebitel prakticky nemá jakoukoliv záruku spravedlivého rozhodnutí ve věci. Závěr o absolutní neplatnosti rozhodčí doložky podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem, konkrétně s § 55 a § 56 obč. zák., je tak naprosto správný.

Na základě všeho výše uvedeného proto odvolací soud podle § 219 o.s.ř. rozsudek soudu I. stupně potvrdil jako věcně správný včetně rovněž správného výroku o nákladech řízení.

O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1, § 142 odst. 1 o.s.ř., když žalobci měli v odvolacím řízení plný úspěch. Náleží jim proto plná náhrada

nákladů odvolacího řízení spočívající v odměně advokáta ve výši 11.700,- Kč (§ 8, § 10 odst. 3, § 19a vyhl. č. 484/2000 Sb.), paušální náhradě za dva úkony právní služby (vyjádření k odvolání, účast u jednání odvolacího soudu) po 300,- Kč (§ 13 odst. 3 adv. tarifu) a náhrady za 20 % daň z přidané hodnoty z uvedených položek ve výši 2.460,- Kč (§ 224 odst. 1, § 137 odst. 3 o.s.ř.). Celkem tak mají žalobci nárok na náhradu nákladů řízení ve výši 14.760,- Kč, místo plnění a lhůta k plnění byly stanoveny v souladu s § 211, § 149 odst. 1 a § 160 odst. 1 o.s.ř.

Žalovaný podal rovněž včasné a přípustné odvolání proti usnesení soudu I. stupně ze dne 13.11. 2009, č.j. 20 C 93/2009-35, kterým byla odložena vykonatelnost rozhodčího nálezu. Dříve než mohlo být o odvolání rozhodnuto, pozbylo usnesení soudu I. stupně a odvolání proti němu věcného podkladu, neboť rozhodčí nález je výrokem soudu ve věci samé zrušen a pozbývá tak automaticky i formálních vlastností exekučního titulu (vykonatelnosti). V souladu s ustálenou soudní praxí tak odvolací soud o odložení vykonatelnosti rozhodčího nálezu již samostatně nerozhodoval.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e n í** dovolání přípustné, ledaže na základě dovolání podaného do dvou měsíců ode dne doručení k Nejvyššímu soudu České republiky u soudu, který rozhodoval v I. stupni, dospěje dovolací soud k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Nebude-li povinnost stanovená tímto rozsudkem splněna dobrovolně, může se oprávněný domáhat nuceného splnění povinnosti návrhem na výkon rozhodnutí nebo návrhem na nařízení exekuce.

V Praze dne 3. února 2011

JUDr. Eva A d a m c o v á , v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Jana Abrahámová